

“TASDIQLAYMAN”

O‘zbekiston ta’lim va fan xodimlari
kasaba uyushmasi Respublika
kengashi raisi y.v.b

Sh. Javlonov Sh.Javlonov

“24” mart 2026 yil

ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ВА ФАН ХОДИМЛАРИ КАСАБА УЮШМАСИНИНГ МЕХНАТНИ МУХОФАЗА ҚИЛИШ СИЁСАТИ

(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 21 июлдаги 454-сон ҳамда 2025 йил 24 декабрдаги 819-сонли қарорлари асосида ишлаб чиқилган)

I. Умумий қондалар

1. Мазкур Меҳнатни муҳофаза қилиш сиёсати (кейинги ўринларда – Сиёсат) Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмасининг (кейинги ўринларда – Касаба уюшмаси) таълим ва илм-фан муассасаларида хавфсиз ва соғлом меҳнат шароитларини яратиш борасидаги асосий мақсадлари, тамойиллари ва йўналишларини белгилаб беради.
2. Ушбу Сиёсат Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси, «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Қонуни, шунингдек, **Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 21 июлдаги 454-сонли** (Таълим ва илмий муассасаларда меҳнат шароитларини замон талаблари асосида модернизация қилишга доир) ҳамда **2025 йил 24 декабрдаги 819-сонли** (Ходимларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва меҳнат муҳофазаси устидан жамоатчилик назоратини кучайтириш тўғрисидаги) қарорларида белгиланган янги стандартлар ва вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида ишлаб чиқилган.
3. Сиёсат таълим (мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, олий таълим) ва илмий-тадқиқот муассасаларида фаолият юритаётган барча педагоглар, илмий ходимлар ва техник ишчи-хизматчиларни қамраб олади.

II. Сиёсатнинг асосий мақсад ва вазифалари

Касаба уюшмасининг меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги бош мақсади – ходимларнинг ҳаёти ва соғлиғи устуворлигини таъминлаш, ишлаб чиқариш билан боғлиқ бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликларини нолга туширишдан иборат.

Асосий вазифалар қуйидагилардан иборат:

- Вазирлар Маҳкамасининг 454 ва 819-сонли қарорлари асосида таълим ва фан соҳасидаги иш жойларини меҳнат муҳофазаси бўйича аттестациядан ўтказиш жараёнлари устидан қатъий жамоатчилик назоратини ўрнатиш;
- Педагог ва илмий ходимларнинг иш вақти ва дам олиш вақти режимларига риоя этилишини таъминлаш, психологик зўриқиш (касбий ёниб битиш - burnout) ҳолатларининг олдини олиш;
- Таълим ва фан муассасаларида санитария-гигиена нормалари, ёнғин хавфсизлиги ва электр хавфсизлиги талабларига риоя қилинишини тизимли мониторинг қилиш;
- Иш берувчилар ва ходимлар ўртасида тузиладиган Жамоа шартномаларида меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирлари учун етарлича маблағ ажратилишига эришиш;
- Тажриба лабораториялари, кимё ва физика хоналари, шунингдек, ахборот технологиялари марказларида хавфсизлик техникасининг замонавий воситаларини жорий этишни талаб қилиш.

III. Меҳнатни муҳофаза қилишнинг устувор тамойиллари

Мазкур Сиёсат куйидаги фундаментал тамойилларга асосланади:

1. **Инсон қадри ва ҳаётининг устуворлиги:** Ҳеч қандай таълим ёки илмий натижа ходимнинг ҳаёти ва соғлиғидан устун қўйилиши мумкин эмас.
2. **Қонунийлик ва ижтимоий шериклик:** Касаба уюшмаси, иш берувчи (вазирликлар, ректоратлар, дирекциялар) ва давлат назорати органлари ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик ва мулоқот.
3. **Профилактиканинг устунлиги:** Бахтсиз ҳодисалар оқибатларини бартараф этишдан кўра, уларнинг келиб чиқиш сабабларини барвақт аниқлаш ва олдини олиш.
4. **Узлуксиз таълим ва хабардорлик:** Ходимларнинг меҳнат хавфсизлиги бўйича билим ва кўникмаларини мунтазам равишда ошириб бориш.
5. **Ошкоралик ва очиқлик:** Меҳнат шароитлари, мавжуд хавфлар ва уларни бартараф этиш бўйича кўрилаётган чоралар ҳақида барча ходимларни ўз вақтида хабардор қилиш.

IV. Вазирлар Маҳкамасининг 454 ва 819-сонли қарорларидан келиб чиқадиган махсус йўналишлар

Ушбу қарорлар ижросини таъминлаш доирасида Касаба уюшмаси куйидаги махсус чора-тадбирларни амалга оширади:

1. Инфратузилмани модернизация қилиш устидан назорат (454-сон қарорга мувофик):

- Эскирган таълим бинолари, лаборатория ускуналари ва иситиш/совутиш тизимларини хавфсизлик стандартларига жавоб берадиган янгиларига алмаштириш дастурларини ишлаб чиқишда касаба уюшмалари вакилларининг мажбурий иштирокини таъминлаш.
- Компьютер синфлари ва ўқув аудиторияларида эргономика қоидаларига (ёруғлик, ҳаво айланиши, мониторлар нурланиши нормалари) қатъий амал қилинишини текшириш.

2. Ижтимоий ҳимоя ва рағбатлантириш (819-сон қарорга мувофик):

- Меҳнат шароитлари ноқулай бўлган (масалан, кимёвий реактивлар билан ишловчи илмий ходимлар, махсус таълим муассасалари педагоглари) ходимларга қисқартирилган иш вақти, қўшимча таътил ва сут/профилактика озик-овқатлари берилишини тўлиқ назорат қилиш.
- Меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига намунали роя қилган ходимлар ва муассаса раҳбарларини моддий ҳамда маънавий рағбатлантириш тизимини Жамоа шартномаларига киритиш.

V. Касаба уюшмасининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари (Жамоатчилик назорати)

Касаба уюшмаси қўмиталари (республика, вилоят, туман кенгашлари ва бошланғич ташкилотлар) қуйидагиларга ҳақли ва мажбурдир:

- Иш жойларида меҳнатни муҳофаза қилиш қонунчилигига роя этилишини ўрганиш учун мустақил текширувлар ўтказиш.
- Касаба уюшмасининг меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича техник инспекторлари орқали аниқланган қоидабузарликларни бартараф этиш юзасидан иш берувчиларга бажарилиши мажбурий бўлган тақдимномалар киритиш.
- Ходимларнинг соғлиғига зарар етказиши мумкин бўлган ишларни тўхтатиб туришни талаб қилиш.
- Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни махсус текшириш комиссияларида ходимнинг манфаатларини ҳимоя қилган ҳолда иштирок этиш.
- Иш берувчи томонидан ходимларни индивидуал (махсус кийим, пойабзал ва б.) ва жамоавий ҳимоя воситалари билан ўз вақтида таъминланишини назорат қилиш.

VI. Аёллар ва ёшлар меҳнатини муҳофаза қилиш

Таълим ва фан соҳасида аёллар ва ёш кадрларнинг улуши юқорилигини инобатга олган ҳолда, Сиёсат доирасида қуйидагилар қафолатланади:

- Ҳомиладор аёллар ва 3 ёшгача фарзанди бор аёлларга енгиллаштирилган меҳнат шароитларини яратиш (тунги навбатчиликлар, оғир юк кўтариш ёки зарарли лаборатория ишларидан озод қилиш).
- Аёл педагоглар ва илмий ходимларнинг мажбурий бепул тиббий кўриклардан (жумладан, маммолог ва гинеколог кўригидан) мунтазам ўтишини ташкил этишда кўмаклашиш.
- Ишга янги қабул қилинган ёш мутахассисларга хавфсизлик техникаси бўйича кенгайтирилган йўриқномалар ўтилишини таъминлаш ва уларга тажрибали устозларни бириктириш.

VII. Тиббий хизмат ва соғломлаштириш тадбирлари

- Барча ходимларнинг йиллик бепул профилактик тиббий кўриклардан ўтиши (қон босими, кўриш қобилияти, асаб тизими ҳолати ва юқумли касалликларга текширувлар) устидан қатъий назорат ўрнатиш.
- Касаба уюшмаси маблағлари ва иш берувчининг ажратмалари ҳисобидан ходимларни санаторий-курортларда соғломлаштириш кўламини кенгайтириш.
- Таълим муассасаларида биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш аптечкаларининг доимий равишда янгилаб борилишини таъминлаш.

VIII. Молиялаштириш ва масъулият

1. **Молиялаштириш:** Меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирлари (жумладан, янги ВМҚ талабларини бажариш) учун маблағлар муассасанинг смета харажатлари, бюджетдан ташқари топилган маблағлар ҳамда Касаба уюшмасининг мақсадли ажратмалари ҳисобидан амалга оширилади. Иш берувчи томонидан бу мақсадлар учун етарли маблағ ажратилмаслиги Жамоа шартномасининг бузилиши сифатида баҳоланади.
2. **Масъулият:** Ушбу Сиёсат ва меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузган мансабдор шахслар (директорлар, ректорлар, лаборатория мудирлари) қонунчиликда белгиланган тартибда интизомий, маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортилиши бўйича тегишли органларга тақдимномалар киритилади.

IX. Яқуний қоидалар

- Мазкур Сиёсат Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардаги таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси тизимидаги ташкилотлар учун мажбурий хусусиятга эга.

- Сиёсат ижросининг мониторинги ҳар чорақда Касаба уюшмаси Республика кенгашининг Раёсат йиғилишларида муҳокама қилиб борилади.
- Қонунчиликдаги, хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорларидаги келгуси ўзгаришларга қараб, ушбу Сиёсатга қўшимча ва ўзгартиришлар киритилиши мумкин.